

Nr 132.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående tjänst-
årsberäkning för viss personal vid statens järnvägar;
given Stockholms slott den 19 februari 1926.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Viktor Larsson.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet
inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stock-
holms slott den 19 februari 1926.*

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden
OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, SCHLYTER, LARSSON, WIG-
FORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet Larsson anför:

I skrivelser den 14 januari och den 28 februari 1922 gjorde järnvägsstyrelsen framställningar i syfte att icke-ordinarie personal vid statens järnvägar, som på grund av bristande arbetstillgång i anledning av trafikens nedgång entledigats eller tvångspermitterats från sin anställning vid statens järnvägar eller ock beretts sysselsättning vid av nämnda järnvägar anordnade kristidsarbeten, måtte vid återinträde i statens järnvägars tjänst, utan hinder av gällande avlö-

Bihang till riksdagens protokoll 1926. 1 saml. 109 häft. (Nr 132.) 378 26 1

nings- och pensionsbestämmelser för befattningshavare vid statens järnvägar, vid tjänstårsberäkning i löne- och pensionsavseende få tillgodoräkna sig, de, som entledigats, tiden före entledigandet och övriga tiden för tvångspermitteringen respektive anställningen vid kristidsarbetena.

Med anledning härav framlade Kungl. Maj:t i proposition, nr 197, för 1922 års riksdag förslag i ämnet, och blev detta förslag av riksdagen bifallet (skrivelse nr 204).

I överensstämmelse med riksdagens beslut har Kungl. Maj:t genom brev den 2 juni 1922 förordnat,

att befattningshavare vid statens järnvägar, som efter den 7 december 1920 på grund av bristande arbetstillgång i anledning av trafikens nedgång entledigats från anställning i extra ordinarie befattning vid verket men sedermera före den 1 juli 1924 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t framdeles, efter framställning av järnvägsstyrelsen, kan finna skäl bestämma, ånyo erhållit dylik eller ordinarie anställning vid samma verk, må vid tjänstårsberäkning såväl för erhållande av löneförhöjning i extra ordinarie befattning som ock för bestämmandet av hans lön i ordinarie befattning enligt 11 § i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk tillgodoräknas före entledigandet i ett sammanhang förvärvat tjänstetid vid statens järnvägar såsom intjänad omedelbart före den senare anställningen;

att extra ordinarie tjänsteman vid statens järnvägar, som av ovan angivna anledning antingen tvångspermitterats eller, med bibehållen anställning såsom extra ordinarie tjänsteman vid statens järnvägar, erhållit tjänstledighet för sysselsättning vid något genom statens järnvägars försorg anordnat arbete, må vid tjänstårsberäkning såväl för erhållande av löneförhöjning i extra ordinarie befattning som ock för bestämmandet av hans lön i sedermera vunnen ordinarie befattning enligt 11 § i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 tillgodoräknas den tid, vederbörande antingen varit tvångspermitterad eller, med åtnjutande av tjänstledighet från innehavande befattning, haft anställning vid sådant arbete; samt

att den tid, extra ordinarie tjänsteman vid statens järnvägar av ovan angivna anledning antingen varit tvångspermitterad eller på nyss angivet sätt anställd vid något genom statens järnvägars försorg anordnat arbete, må tillgodoräknas honom i pensionshänseende såväl enligt reglementet den 29 juni 1917 för statens järnvägars pensionskassa för pensionering av icke ordinarie personal som ock, därest han vinner ordinarie anställning vid verket, enligt lagen den 4 juni 1920 angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

Sedermera har genom särskilda beslut av Kungl. Maj:t ovan omförmälda tidpunkt, den 1 juli 1924, före vilken entledigad extra ordinarie befattningshavare för att komma i åtnjutande av ovan omförmälda förmåner i fråga om tjänstårsberäkning skulle hava blivit återanställd vid statens järnvägar, efter hand framflyttats till den 1 juli 1926.

I skrivelse den 15 december 1925 hava styrelserna för Svenska järnvägs-
mannaförbundet och Sveriges lokomotivmannaförbund hemställt, att jämväl
aspiranter, som av förberörda orsak entledigats, tvångspermitterats eller över-
förts till vissa arbeten, måtte vid återinträde i statens järnvägars tjänst beredas
ovan angivna förmåner vid tjänstårsberäkning. Till stöd härför hava förbunds-
styrelserna i huvudsak anfört följande:

Svenska
järnvägsmanua-
förbundet
och Sveriges
lokomotiv-
mannaförbund.

I 10 § 1 mom. av kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 360) med avlöningsbe-
stämmelser för extra ordinarie tjänstemän och aspiranter vid kommunikations-
verken stadgades, att om den, som tillträdde extra ordinarie befattning, dess-
förinnan innehaft annan anställning i statens tjänst, som i avseende å tjänst-
göringens art och omfattning funnes svara mot, vara jämförbar med eller högre
än den ifrågavarande ordinarie anställningen, finge, i den mån så prövades skä-
ligt, för bestämmandet av hans begynnelselön och sedermera för hans uppflytt-
ning till högre löneklass tillgodoräknas honom den tid utöver ett år, under vil-
ken han efter fyllda 18 år *i en följd* innehaft dylik anställning.

De år 1922 meddelade bestämmelserna om tillgodoräknande av föregående
tjänstetid vid återanställning vid statens järnvägar ägde, såsom av deras ord-
alydelse framginge, tillämpning endast å i extra ordinarie befattning tidigare
entledigad personal. Beträffande de såsom aspiranter anställda och under lik-
nande förhållanden entledigade samt sedermera tvångspermitterade och till kris-
tidsarbetena överförda personerna gällde, att då de på nytt vunne anställning
vid verket och då i extra ordinarie befattning, endast den tid, de varit perio-
diskt tvångspermitterade, kunde, efter prövning i varje särskilt fall, tillgodo-
räknas dem såsom tjänstetid efter samma grunder, som gällde för entledigad extra
ordinarie personal. Ehuru av järnvägsstyrelsens ovan berörda skrivelse den 14
januari 1922 icke syntes klart framgå, att den däri begärda förmånen i fråga
om tjänstårsberäkning allenast avsåg entledigad extra ordinarie personal, fick
bestämmelsen sedermera sådan ordalydelse, att aspirantpersonalen uteslöts från
förmånen ifråga. Emellertid förtjänade framhållas, att entledigandena skedde
företrädesvis med hänsyn till huruvida den icke ordinarie personalen vore fa-
miljeförsörjare och icke ur synpunkten, huruvida vederbörande innehade extra
ordinarie- eller aspirantanställning.

Ur sist berörda synpunkt måste det sålunda anses principiellt oriktigt, att
då extra ordinarie anställning vunnos, vid entledigandet innehavd aspirantan-
ställning omöjliggjorde ett tillgodoräknande av denna före entledigandet inne-
havda anställning eller den tid vederbörande varit överförd till av statens järn-
vägar särskilt anordnade arbeten. Realiter existerade ingen skillnad ifråga om
de förhållanden, varunder de tvenne grupperna av anställda extra ordinarie be-
fattningshavare och aspiranter entledigades samt sedermera utförde arbete åt
statens järnvägar. Det vore endast den formella skillnad, vilken bestode i före-
fintliga rekryteringsbestämmelser vid statens järnvägar, som nu ställde aspi-
ranterna på ett annat och ofördelaktigare plan.

Då nu förhållandet i verkligheten vore så, att befordran till extra ordinarie
befattning icke erhållits efter en bestämd lika lång anställningstid för alla utan
i mycket stor grad kunnat skifta ej blott vid jämförelse olika personalgrupper
emellan utan även emellan olika individer inom samma grupp, allt beroende på
ett föreliggande större behov på en plats eller en sektion jämfört med en annan,
så insåges utan vidare, att uttrycket »extra ordinarie» gäve anledning till icke
önskvärda förreyckningar. Denna ojämnhet i befordran till extra ordinarie i
förhållande till anställningstiden vore ju för övrigt redan sedan länge förutsedd
både i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för ordinarie tjänstemän och i före-
nämnda avlöningsbestämmelser den 26 juni 1925 för icke-ordinarie personal, ty
däri gjordes ingen åtskillnad på extra ordinarie och aspirantanställning i fråga

om tillgodoräknande av tid för lönetilldelning. Det kunde möjligen i detta sammanhang anmärkas, att erinran mot de i förberörda kungl. brev den 2 juni 1922 förekommande uttrycket »extra ordinarie» borde varit gjord tidigare. Men till detta kunde då svaras, att spörsmålet icke aktualiserats förrän i och med tillkomsten av nyssnämnda avlöningsbestämmelser den 26 juni 1925, vilka inrangerade befattningshavarna sida vid sida oberoende av om de vunnit extra ordinarie befattning före eller efter det omnämnda entledigandet. Denna inrangering gåve vid handen, att medan den, som var extra ordinarie före entledigandet finge räkna hela sin anställningstid, även om avbrottet räckt än så länge, finge den, som vid entledigandet — låt vara med lika lång anställningstid eller till och med längre — stod som aspirant, all sin anställningstid före entledigandet borträknad, även om detta endast omfattade några få dagar, exempelvis ett tillfälligt avbrott vid banavdelningen till följd av väderleksskiftningar eller materialknapphet och dylikt.

Det vore emellertid icke blott vid jämförelse mellan personal i olika tjänsteställningar vid viss tidpunkt, som de nuvarande beräkningsgrunderna beträffande lönetilldelning visat sig ohållbara. Även ifråga om aspiranter inbördes bleve verkningarna orättfärdiga. För personal ursprungligen tillhörande en och samma avdelning kunde sålunda olika förhållanden hava förekommit, som nu återverkade högst ojämnt. En person på en plats hade till följd av brist på arbete inom maskin- eller trafikavdelningen överförts till banavdelningen och fått sysselsättning men på grund av tillfälligt uppehåll i arbetet efter någon tid entledigats några dagar eller någon vecka. Samtidigt hade en annan person på annan närbelägen plats till följd av minskad arbetstillgång tvångspermitterats från den egna avdelningen periodvis och kanske sammanlagt vida mera tid än kollegan i förra fallet. Dock finge den förre genom entledigandet några dagar enligt de nu tillämpade beräkningsgrunderna borträknad all sin före entledigandet innehavda anställningstid, medan så icke skedde för den senare. Med ledning av inkomna meddelanden syntes det, som om vederbörande linjemyndigheter åtminstone i en del fall funnit dessa påpekade förhållanden allt för onaturliga och ansett, att ingen åtskillnad i förevarande avseende borde ske mellan extra ordinarie och aspiranter. Detta hade emellertid medfört, att en del personal under senare tid fått återbetala redan uppburen lön, ja, till och med hade detta i ett redan känt fall medfört, att en person nedflyttats i lägre löneklass.

Ifråga om anordningar för rättande av påtalade förhållanden syntes det, som om ingen tvekan kunde råda om att likställighet borde äga rum mellan samtliga extra ordinarie befattningshavare i detta avseende, oberoende av vid vilken tidpunkt i förhållande till ett visst entledigande denna anställningsform ernåtts.

Yttranden.

Järnvägsstyrelsen har i utlåtande den 14 januari 1926 anfört:

Såsom sökandena framhållit, ägde aspirant under inga förhållanden tillgodoräkna sig den tid, han varit tvångspermitterad eller tjänstgjort vid något genom statens järnvägars försorg anordnat arbete, och förefunnes endast vid periodisk tvångspermission — således ej vid fall av entledigande — möjlighet för honom att — efter prövning i varje fall — få tillgodoräkna sig tjänstetid före permitteringen.

Enligt styrelsens mening kunde det icke nekas, att — sedan det numera visat sig, att aspiranter kunnat återtagas i tjänst i nämnvärd utsträckning — billighetsskäl talade för deras jämställande i här ifrågavarande avseende med extra ordinarie tjänstemän. Upplysningsvis kunde i detta sammanhang också meddelas, att, enligt verkställd utredning, sedan den 7 december 1920 953 aspiranter, kontorsvakter och notisbud på grund av trafikminskningen entledigats

samt att cirka 180 av dessa sedermera återantagits, flertalet såsom banarbetare eller tillfälliga arbetare.

Slutligen tillåte sig styrelsen anmärka, att eventuell jämställdhet mellan aspiranter och extra ordinarie personal i lönetursavseende icke syntes kunna givas motsvarighet i fråga om tjänstårsberäkning i pensionshänseende enligt 11 § av reglementet den 29 juni 1917 angående pensionering av icke ordinarie personal vid statens järnvägar, enär aspiranttid över huvud taget icke kunde enligt detta reglemente tillgodoräknas vederbörande.

Med hänvisning till det anförda har järnvägsstyrelsen förklarat sig för sin del icke hava något att erinra mot ett bifall till förevarande framställning på sådant sätt, att de år 1922 medgivna förmånerna i fråga om tjänsteberäkning i lönetursavseende med retroaktiv tillämpning medgäves jämväl aspiranter, vilka efter den 7 december 1920 på grund av trafikminskningen entledigats, tvångspermitterats eller överförts till vissa arbeten samt — i fall av entledigande — återanställts såsom aspirant eller i extra ordinarie befattning.

Kommunikationsverkens lönenämnd har i utlåtande den 28 januari 1926 anförts, att lönenämnden, ehuru icke utan tvekan, dock med hänsyn till de särskilda förhållanden, som föranlett ifrågavarande personals kvarstående i aspirantställning, funnit sig kunna lämna utan erinran vad järnvägsstyrelsen i ärendet föreslagit.

Då de flesta av de befattningshavare vid statens järnvägar, om vilka nu är fråga, vid avbrottet i tjänstgöringen innehade en avsevärd anställningstid såsom aspirant, synas enligt min mening billighetsskäl tala för en utsträckning av tillämpligheten av ovan omförmälda år 1922 meddelade bestämmelser. Med hänsyn härtill och då det gäller ett jämförelsevis ringa antal befattningshavare, anser jag mig kunna förorda, att, på sätt järnvägsstyrelsen föreslagit, omförmälda förmåner i avlöningshänseende må tillkomma jämväl nu avsedda befattningshavare. Riksdagens medgivande torde därför böra utveckas till utfärdande av föreskrifter i nu antydd riktning, så vitt därigenom avvikelser skulle komma att ske från bestämmelserna i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid kommunikationsverken. I vad förslagets genomförande innebär undantag från gällande avlöningsbestämmelser för extra ordinarie tjänstemän och aspiranter vid kommunikationsverken, torde Kungl. Maj:t vara oförhindrad att meddela erforderliga bestämmelser, och har jag för avsikt att, därest det ifrågasatta medgivandet från riksdagens sida erhålles, ånyo underställa denna fråga Kungl. Maj:ts prövning.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att befattningshavare vid statens järnvägar, som efter den 7 december 1920 på grund av bristande arbetstillgång i anledning av trafikens nedgång entledigats från anställning såsom aspirant vid verket men sedermera före den 1 juli 1926 eller den senare tidpunkt Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma ånyo erhållit dylik eller extra ordinarie eller ordinarie anställning vid samma verk, må

Departements-
chefen.

kunna vid tjänstårsberäkning för bestämmandet av hans lön i ordinarie befattning enligt 11 § i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk tillgodoräknas före entledigandet i ett sammanhang förvärvad tjänstetid vid statens järnvägar såsom intjänad omedelbart före den senare anställningen; samt

att aspirant vid statens järnvägar, som av ovan angivna anledning antingen tvångspermitterats eller, med bibehållen anställning såsom aspirant vid statens järnvägar, erhållit tjänstledighet för sysselsättning vid något genom statens järnvägars försorg anordnat arbete, må kunna vid tjänstårsberäkning för bestämmandet av hans lön i sedermera vunnen ordinarie befattning enligt 11 § i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 tillgodoräknas den tid, vederbörande antingen varit tvångspermitterad eller, med åtnjutande av tjänstledighet från innehavande befattning, haft anställning vid sådant arbete.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. C. F. v. Krusenstierna.